

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

ANGÅENDE ORDNANDET AV STATENS
KOMMERSIELLA INFORMATIONSS-
VERKSAMHET

PROMEMORIA

*avgiven av chefen för Utrikesdepartementets
speciella handelsavdelning*

S T O C K H O L M

1 9 2 4

Statens offentliga utredningar 1924

Kronologisk förteckning

1. Angående ordnandet av statens kommersiella informationsverksamhet. Promemoria, avgiven av chefen för utrikesdepartementets speciella handelsavdelning. Marcus. 28 s. U.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1924:1

UTRIKESDEPARTEMENTET

ANGÅENDE ORDNANDET AV STATENS
KOMMERSIELLA INFORMATIONSS-
VERKSAMHET

PROMEMORIA

*avgiven av chefen för Utrikesdepartementets
speciella handelsavdelning*

STOCKHOLM 1924

ISAAC MARCUS' BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

THE JOURNAL OF THE ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

VOLUME 100

PART 1

1970

1970

1970

INNEHÅLL.

	Sid.
I. <i>Problemets förutsättningar</i>	5
II. <i>Området för den statliga kommersiella informationen</i>	7
A. Information rörande statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området	8
B. Allmän ekonomisk orientering.....	8
C. Speciell handelsinformation	9
III. <i>De verkställande utlandsorganen</i>	11
A. Organisationens allmänna drag	11
B. Beskickningarnas och de lönade konsulatens informationsverksamhet.....	14
C. De olönade konsulernas informationsverksamhet	17
D. De egentliga handelsattachéerna	18
IV. <i>Informationsverksamhetens organisation i hemlandet</i>	20
A. Organisationens allmänna drag	20
Behovet av en central ledning.....	20
Centralmyndighetens plats inom statsförvaltningen	21
En rådgivande nämnd	23
B. Utrikesdepartementets speciella handelsavdelning	23
C. Kommerskollegii upplysningssektion	25
D. De olika näringssammanslutningarna.....	26

I. Problemets förutsättningar.

Vid behandlingen av frågan om den statliga kommersiella informationen bör man — utan att på något sätt överskatta betydelsen av denna form av statsverksamhet — göra klart för sig, att den faktiska utvecklingen på senare tid i flera hänseenden förändrat förutsättningarna för informationstjänsten. Om svårigheter därför visat sig vid försöken att komma tillrätta med organisationsspörsmålet, är anledningen härtill i icke oväsentlig grad att söka däri, att man ännu så länge haft blott en ganska kort erfarenhet att bygga på, då det gällt att draga upp riktlinjerna för en modern och bärkraftig organisation.

Vid tiden före världskrigets utbrott befann sig världen i ett tillstånd av ekonomisk stabilitet. Handelsfrihetens princip var i stort sett normerande för det internationella varuutbytet, och andra konstgjorda ingrepp från statsmakternas sida än relativt låga och oföränderliga importtullar förekommo allenast sparsamt. Industrien arbetade på bestämda marknader med en produktion på lång sikt, handeln följde givna huvudstråk, valutaförhållandena fluktuerade knappt märkbart och endast med små och jämna svängningar. Under dylika förhållanden, då sålunda såväl staten som den enskilde affärsmannen hade att inrätta sig efter ett givet jämviktsläge, räckte de allmänt tillgängliga informationskällorna på det ekonomiska området mycket långt, och behovet av en särskild systematisk genomförd informationsverksamhet vare sig av statlig eller av enskild natur gjorde sig blott i mindre mån gällande.

Såsom en följd av kriget har en omkastning ägt rum i dessa hänseenden. Handelsfrihetens princip har skjutits åt sidan och har på många håll ersatts med en rad av konstlade medel till varuomsättningens reglering, och den gamla stabiliteten i handelsutbytet nationerna emellan är försvunnen. Hela det nutida näringslivet befinner sig mitt uppe i en anpassningsprocess av genomgripande betydelse, produktionsförhållandena hava ännu ej nått fram till en jämvikt, som på något sätt kan jämföras med förkrigsårens självfallna arbetsro, och handeln förskjuter sig gradvis mot nya marknader. Omsvängningen ligger oss så nära, att vi knappast ännu dragit konsekvenserna av de störningar, som förändrat de förut självfallna förutsättningarna för utrikeshandels orientering. I de länder, som gått ut ur krigstiden med relativt oförändrade områden och förhållanden i övrigt, försiggår rekonstruktionsarbetet som bäst eller står i varje fall vid sin början, i de statliga nybildningarna åter ha de olika delarnas sammansmältning till en ekonomisk enhet icke pågått tillräckligt länge för att man skulle kunna bilda sig någon säker uppfattning av hur denna process kommer att utfalla.

Samtidigt hava de ekonomiska problemens betydelse för utrikespolitiken kommit att framstå i klarare belysning än tidigare. Detta ansluter sig visserligen till en utveckling, som kan ledas relativt långt tillbaka, men händelseförloppet har på det senaste årtiondet i hög grad forcerats, och otvivel-

aktigt är, att handelsexpansionen och kampen om nya eller utvidgade avsettningsmarknader och om råvarutillgångarna i världen samt överhuvudtaget de ekonomiska faktorerna numera spela en roll för utrikespolitiken som aldrig tillföre.

Uppenbart är, att under nu skildrade förhållanden ett starkt behov måste framträda av en snabb och tillförlitlig information rörande de förändringar på det ekonomiska området, som i hastig följd avlösa varandra. Kraven på informationstjänsten hava därigenom skärpts, nya problem hava uppstått för densamma och området för verksamheten har vidgats. Detta äger sin tillämplighet även å den upplysningsverksamhet, som omhänderhaves av de statliga organen. Utvecklingen har här aktualiserat den gradvis skeende omdaning av denna informations karaktär, som kunde iakttagas redan före kriget.

Det ligger i sakens natur, att den kommersiella informationstjänst, som staten genom sina organ anordnar, måste inriktas efter statens egna behov och alltså på sådana uppgifter, som äro av betydelse för det egna landets utrikesledning och övriga myndigheter. En dylik upplysningsverksamhet är av särskild vikt i tider sådana som de nuvarande med den förgrundsställning de ekonomiska problemen intaga inom utrikespolitiken. Men därutöver bör statens informationsväsen också vara till direkt gagn för näringslivet. Man bör visserligen akta sig för all övertro på de möjligheter, som den statliga upplysningsverksamheten härvidlag erbjuder, och som alltid måste bliva begränsade. Det kan aldrig vara tal om att densamma skulle kunna ersätta näringslivets egna åtgärder på området, men den har i åtskilliga hänseenden förutsättningar att på ett värdefullt sätt supplera och stödja den enskilda kunskapstjänsten, som för näringslivet måste bliva det primära.

Kraftiga ansatser i riktning mot den statliga kommersiella upplysningsverksamhetens utbyggande och intensifiering hava ock på senare tid gjorts flerstädes utomlands. Särskilt gäller detta de två länder, som ifråga om dylik verksamhet kunna betraktas såsom ledande, nämligen England och Förenta Staterna. I England har som bekant ett särskilt regeringsdepartement, Department of Overseas Trade, under de senare åren tillskapats i syfte att utgöra centralpunkten för den särskilda handelsrepresentation, som samtidigt erhållit en fastare organisation. Under denna myndighet sortera bland annat de Trade Commissioners, vilka äro verksamma inom olika delar av imperiet, och vidare den s. k. Commercial Diplomatic Service, som omfattar ett antal tjänstemän med diplomatisk karaktär, vilka äro anknutna till respektive brittiska beskickningar i utlandet och ersätta de förutvarande handelsattachéerna. Den kommersiella rapportgivningen för varje land har centraliserats till vederbörande tjänsteman inom denna handelsrepresentation — antingen en commercial secretary eller en commercial counsellor — i vilkens händer den omedelbara direktivgivningen har förlagts. I Förenta Staterna har handelsrepresentationen undergått en motsvarande utbyggnad, och en regelbunden och synnerligen omfattande rapportverksamhet rörande utlandets ekonomiska förhållanden har därstädes genomförts. I Danmark och Norge har informationsverksamheten likaledes varit föremål för nyreglering, och i Finland, liksom i övriga stater vid Östersjön, ägnas för närvarande en livlig uppmärksamhet åt problemet. Gemensamt för alla dessa reorganiseringsträvanden har varit, att man utgått från en väsentlig utvidgning av utrikesrepresentationens kommersiella uppgifter och sökt att genom en enhetlig ledning och ett intimt samarbete med näringslivet nå fram till ett effektivt resultat.

Jämväl för vårt lands del har den senare tidens utveckling ändrat förutsättningarna för den statliga upplysningsverksamheten och skärpt kraven på densamma, och även hos oss behöver denna verksamhet reformeras med hänsyn tagen till den nya situation som inträtt.

Det är visserligen sant, att reorganisationen icke kan ske sprängvis, utan att den måste gå fram steg för steg för att på grundvalen av de erfarenheter, som vinnas i den praktiska tillämpningen, söka förmedla en anpassning efter de nya uppgifter, vilka så småningom växa fram och få klara konturer. Vad som emellertid redan nu bör kunna åstadkommas är, att riktlinjerna för reorganisationsarbetet uppdragas och sålunda en fast grund lägges för den fortsatta verksamheten.

Det måste härvid beaktas, att i ett land som Sverige endast begränsade resurser stå till buds för ifrågavarande ändamål. De stora staterna med deras särskilda handelsrepresentation i utlandet och vittgrenade statliga centralorganisationer i hemlandet kunna icke utan vidare tagas till mönster. Hos oss måste organisationen läggas efter en helt annan och blygsammare måttstock, såväl beträffande de verkställande utlandsorganen som ock i vad angår organisationen av verksamheten i hemlandet. I enlighet härmed har man ock att lämpa anspråken på verksamheten särskilt i kvantitativt hänseende. Inom de yttre konturlinjer, som sålunda uppdragas, kommer sedan det kvalitativa resultatet att till sist bliva beroende av de personliga förutsättningar, som vederbörande hemma och ute besitta.

II. Området för den statliga kommersiella informationen.

Det bör genast framhållas, att här icke kommer att till behandling upptagas frågan om den kommersiella informationen utåt, d. v. s. utlandsorgans verksamhet för att i respektive länder sprida kännedom om Sverige, dess näringsliv och kommersiella resurser. Detta spörsmål eller rättare sagt detta komplex av spörsmål är så pass omfattande och av så säregen natur, att det vore alltför mycket ägnat att komplicera framställningen och spränga dess enhetlighet, om man sökte i samma översikt behandla såväl nämnda gren av informationsverksamheten som ock den informationstjänst, som avser utlandets kommersiella förhållanden. Klart är dock, att vad som säges om denna senare i mångt och mycket äger tillämplighet jämväl med avseende å den förra.

Föreliggande promemoria kommer alltså uteslutande att avhandla den huvudgren av den statliga informationsverksamheten, som faller in under begreppet upplysningsverksamhet rörande kommersiella eller andra ekonomiska förhållanden i utlandet.

Den närmare redogörelsen för denna huvudgren av den kommersiella informationstjänsten torde — för att den efterföljande framställningen skall erhålla skarpare och i möjligaste mån avgränsade konturer — lämpligen böra inledas med en översikt över det område och de olika grupper av frågor, som principiellt sett äro att hänföra under ifrågavarande informationsverksamhet. Så mångskiftande som materialet är, måste naturligtvis varje indelning i viss mån bliva artificiell. Hur densamma än verkställs, komma alltid gränsfall att inträffa, vilka svårigen kunna inordnas under någon be-

stämmd kategori, vartill kommer, att i samma rapport ofta måste sammanföras synpunkter, som falla under olika kategorier av frågor. Den indelning i tre huvudgrupper, som i det följande skall komma till användning, har icke heller tillkommit från strängt logiska utgångspunkter och avser ej att täcka alla förekommande fall och tänkbara nyanser, utan har på grundvalen av vunna erfarenheter valts med hänsyn till dess användbarhet i det praktiska informationsarbetet.

A. *Information rörande statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området.* Närmare bestämt kan denna grupp sägas omfatta utländska lagbestämmelser och officiella åtgärder av kommersiellt intresse såsom angående exportförbud och importförbud, andra former av statskontroll, exportavgifter och statliga exportkrediter, tulltariffer och andra tullbestämmelser, patent och varumärken, myntväsen och valutareglering, transport- och transiteringsföreskrifter, stadganden angående utlänningars handelsverksamhet etc., vidare officiell näringsstatistik och annat officiellt tryck av kommersiell innebörd samt uppgifter angående mässor och utställningar, handelskongresser och konferenser m. m. Nära härmed besläktad är information rörande faktiska förhållanden av relevans för varuutbytet särskilt kommunikationsförhållanden, såsom sjöfartslinjer, järnvägar, luftfart, post, telegraf, andra samsämedel, hamnförhållanden o. s. v.

Denna grupp utgjorde ursprungligen det väsentliga området för den statliga kommersiella informationen. Det inkommande materialet representerades huvudsakligen av texterna till nyutkomna lagar och författningar, eventuellt med översättning och kortare kommentarer, samt av statistiskt och annat officiellt tryck, som insändes till hemlandet antingen i obearbetat skick eller med åtföljande knapphändiga anmärkningar.

Genom den utveckling, som ägt rum under och efter världskriget, har ifrågavarande gren av informationsverksamhet i synnerligen hög grad ökat i omfattning. Orsaken härtill har i det föregående antytts. Medan under tiden före kriget det statliga ingripandet till handelsomsättningens internationella reglering var ytterst minimalt och praktiskt taget på många håll inskränkte sig till relativt sällan förekommande ändringar i tullagstiftningen, hava efter kriget statliga restriktioner av olika slag med export- och importförbud, exportavgifter och importtullar samt andra legala föreskrifter och formaliteter fått en vidsträckt tillämpning. Även om på senare tider en återgång ägt rum, kvarstår dock alltså mycket av detta statliga regleringsväsen, särskilt inom de nya statsbildningar, som uppkommit genom kriget, och i de äldre stater, där återställelsearbetet fortskridit mindre långt. Uppenbart är, att informationsverksamheten på nu ifrågavarande område härigenom komplicerats och kraven skärpts på vederbörande utlandsrepresentanters påpasslighet, då det gäller att följa och inrapportera alla förändringar av vikt.

B. *Information, som kan sammanföras under beteckningen allmän ekonomisk orientering.* Under denna grupp falla såväl översikter över det ekonomiska läget och konjunkturutvecklingen i allmänhet som redogörelser för viktigare företeelser eller tilldragelser på något väsentligt område av rapportlandets näringsliv. Avsikten med rapporterna bör vara att giva en sammanträngd bild av det ekonomiska läget eller vissa facer av detsamma vid tiden för rapporternas utarbetande i belysning av den senaste tidens händelser och eventuellt med angivande av den sannolika utvecklingstendensen för den närmaste framtiden.

Såväl för utrikesledningen som för andra statsmyndigheter i hemlandet kan det vara av värde att såsom bidrag till en orientering rörande utlandets ekonomiska förhållanden äga tillgång till rapporter av detta slag, och för utlandsorganen själva är förmågan att kunna bedöma den ekonomiska utvecklingen samt de ekonomiska företeelsernas innebörd och betydelse av stor vikt med hänsyn till deras ämbetsverksamhet i övrigt. Frånsett dessa interna synpunkter vill det förefalla, att en sådan rapportering har ej oväsentliga förutsättningar att kunna vara av intresse även för näringslivet eller eljest för en större allmänhet, ej minst såsom jämförelsematerial vid sidan av andra källor till bedömande av den ekonomiska situationen.

Det är påfallande, att på många håll i utlandet en allt större uppmärksamhet ägnas denna gren av informationstjänsten. De ekonomiska redogörelser för läget i främmande länder, som publiceras av det engelska Department of Overseas Trade, utgöra ett gott exempel på översikter av ifrågavarande slag, och detsamma gäller de specialartiklar om olika företeelser inom utlandets näringsliv, vilka offentliggöras i The Board of Trade Journal. För Förenta Staternas del kan, vid sidan av dylika specialpublikationer, hänvisas till ett mycket omfattande allmänt informationsmaterial i den två gånger i månaden utkommande Commerce Reports, bland annat i form av regelbundna telegrafiska marknadsberättelser.

Såsom en första uppräknning till en rapportering av ovan antytt slag för vårt lands vidkommande kan, om man så vill, hänvisas till de årsberättelser, som avgivnas av våra utlandsorgan, och som pläga innehålla sammanställningar angående rapportlandets handelsomsättning under det gångna året och särskilt angående dess handelsutbyte med Sverige samt uppgifter rörande sjöfarten. Dessa årsberättelser, vilka sedan en följd av år brukas publiceras i »Kommersiella Meddelanden», representera emellertid i sin hittillsvarande form en rätt föråldrad typ av rapportverksamhet, som i ganska väsentlig grad torde hava bidragit till att skapa och underhålla den på många håll rådande skepticismen gentemot utrikesrepresentationens verksamhet för kommersiell information. En reformering är fördenskull här påkallad.

Bland hithörande rapporter av modernare snitt må såsom exempel anföras de periodiska berättelser rörande det ekonomiska läget och utvecklingen av affärslivet i Förenta Staterna, som ingå från vissa av våra därvarande representanter, ävensom liknande från andra utlandsorgan inkommande översikter, vilka på senare tid pläga med större eller mindre mellanrum publiceras i pressen.

Till denna grupp av allmänt orienterande informationsmaterial äro även att hänföra de rapporter och meddelanden av mer eller mindre konfidentiell art, som antingen på grund av sättet för upplysningarnas erhållande eller till följd av ämnets natur eller själva innehållet i övrigt närmast äro avsedda för utrikesledningen eller i varje fall icke för någon vidsträcktare spridning. Självfallet måste ofta inträffa, att synpunkter av dylik beskaffenhet finnas inströdda i rapporter, som i övrigt äro ägnade för allmännare distribution.

C. Speciell handelsinformation. Det informationsmaterial, som är att hänföra under grupperna A) och B), är såsom redan påpekats av intresse såväl för utrikesledningen och andra statsmyndigheter som för näringslivet. Under beteckningen speciell handelsinformation åter sammanföres här sådant informationsmaterial, som i första rummet är avsett till näringslivets tjänst, och som endast indirekt erbjuder intresse för de statliga myndigheterna.

Omfattningen av förevarande information bestämmes i sista hand av den gräns, som bör dragas mellan området för statsorganens supplerande verksamhet i handelns tjänst och området för det rent privata initiativet. Det bör betonas, att en sådan gräns finnes, utöver vilken staten av principiella skäl i regel icke bör sträcka sin medverkan. Särskilt kunna några krav ej uppställas på att statsorganen skola vara enskilda personer och firmor behjälpliga vid utförandet av direkta handelstransaktioner, såsom affärsförhandlingar, köpeavslut etc. En dylik utvidgning av statsverksamheten skulle svårligen låta sig förenas med de statliga representanternas objektiva ställning och de anspråk på opartiskhet, som böra ställas på dem, och skulle för övrigt vara ägnad att medföra en alltför tung arbetsbelastning. Det är så mycket mer på sin plats att understryka ifrågavarande synpunkt, som åtskilligt av den kritik, för vilken den statliga handelsinformationen varit föremål, ytterst bottnat i att tillräcklig hänsyn ej tagits till denna begränsning.

Även med nu angivna inskränkning återstår dock ett mycket vidsträckt område för den statliga speciella handelsinformationen. Inom detta område bör staten icke undandraga sig att lämna sin medverkan i den utsträckning som befinnes möjligt i betraktande av de kvantitativa och kvalitativa resurser, varöver respektive organ vid hänsynstagande till övriga föreliggande arbetsuppgifter förfoga. Samtidigt gäller likväl, att staten icke har anledning att söka forcera en informationstjänst av förevarande slag, såvida icke dess biträde begäres från näringslivets sida. Området för verksamheten bör för denskull utformas i samarbete mellan de statliga organen och näringslivet, och vid bestämmandet av det positiva omfånget därav bör utgångspunkten vara de synpunkter, som framföras från näringslivet självt. Detta förutsätter ej blott att näringslivet klart formulerar sina önskemål i olika fall utan ock att det å sin sida är redoboget till den hjälp och det samarbete, som statens representanter oundgängligen behöva, om genom deras medverkan önskemålen skola kunna realiseras.

Huru långt statens biträde i den speciella handelsinformationens tjänst bör kunna sträckas för olika organs vidkommande, skall under avdelningen »De verkställande utlandsorganen» närmare utvecklas. I detta sammanhang lämnas endast en schematisk översikt över de skilda kategorier av frågor, som principiellt sett ingå under ifrågavarande gren av statlig information. I stort sett kan materialet grupperas i tre sådana kategorier.

Den första kategorien utgöres av frågor, som kunna sammanfattas under beteckningen *allmän export- och importteknik*, eller med andra ord uppgifter angående de former, som äro att iakttaga vid affärsförbindelser med ett visst land. Härunder falla redogörelser för särskilda handelsbruk, gängse regler för skeppningsdokument, förpackning och märkning, försäljnings- och betalningskutymmer, vanliga kreditvillkor, bank- och kreditförhållanden, köpkraft och kommersiella förutsättningar inom olika distrikt, sätt för bedrivande av reklamverksamhet m. m.

Hit kunna vidare räknas översikter av den svenska handelns organisation i rapportlandet, därstädes etablerade svenska handelshus, konkurrensförhållanden, såväl inhemska som särskilt från andra främmande länders sida, dylika konkurrenters insteg på marknaden, formerna för deras export och import, deras metoder för att utvidga varuutbytet och deras utsikter för framtiden.

Under denna grupp äro också att hänföra uppgifter å vederhäftiga importörer och exportörer för olika varuslag samt å lämpliga bankförbindelser, vilka uppgifter särskilt ifråga om relativt nya marknader kunna vara av värde för affärsmännen hemma.

Den andra kategorien utgöres av *information för en viss näringsbransch*, ett område av statlig upplysningsverksamhet som är av relativt sen datum. Härunder falla översikter av läget inom särskilda näringsgrenar, uppgifter angående produktion, export, import och konsumtion, prislägen och noteringar, upphandlingar och entreprenader, konkurrensförhållanden, speciella handelskutymer m. m. Material av detta slag kan exempelvis vara av betydelse för sådana av våra exportindustrier som trävaror, cellulosa, papper, järn och stål, maskiner, motorer, cement, superfosfat och andra kemiska artiklar, tändstickor, telefoner etc. Vad importhandeln beträffar kan såsom exemplifiering hänvisas till informationsmaterial beträffande oljemarknaden, kolindustrien, salpetermarknaden, produktion och export av kaffe, kakao och växtoljor, automobilproduktionen etc.

Som en tredje och sista kategori kan angivas *information angående enskilda firmor och företag*, deras köpebehov, leveransförmåga, ställning och allmänna anseende samt anvisningar för inhämtande av soliditetsupplysningar m. m. Hit hör flertalet av de uppgifter, som lämnas på begäran av enskilda affärsföretag, samt i allmänhet besvarandet av löpande förfrågningar i kommersiella ämnen. Denna grupp har sedan länge ingått som ett led i utlandsorganens allmänna verksamhet och synes ej kräva närmare kommentarer.

III. De verkställande utlandsorganen.

A. Organisationens allmänna drag.

Den statliga kommersiella upplysningsverksamheten måste i vårt land i betydande omfattning omhänderhavas av den fasta utrikesrepresentationen, varmed i denna promemoria avses våra beskickningar och konsulat. Denna representation är fördelad på de flesta länder, som för oss äro av betydelse i kommersiellt hänseende, samt består för närvarande av ett tjugufemtal beskickningar och ett tjugotal lönade konsulat, vartill kommer ett stort antal olönade konsulära representanter.

Att den kommersiella informationen på detta sätt uppbygges på beskickningarna och konsulaten är nödvändigt redan på den grund, att den delvis nära ansluter sig till nämnda organs övriga ämbetsuppgifter och sålunda hör samman med deras allmänna verksamhet. Men alldeles bortsett härifrån är Sverige med hänsyn till de begränsade resurser, varöver det förfogar, icke i stånd att upprätta en särskild handelsrepresentation av någon mera betydande omfattning såsom skett i vissa större stater. De speciella handelsorgan vi äga i handelsattachéerna äro alltför fåtaliga — för närvarande åtta till antalet — för att en fristående organisation i handelsinformationens tjänst skulle kunna byggas på dem. Dessa organ böra i stället användas till komplettering av organisationen i dess helhet, i syfte att handelsinformationen måtte erhålla bästa möjliga utbyte.

Organisatoriskt sett bör i allmänhet varje särskilt land, inom vilket en fast svensk representation finnes, ur informationssynpunkt bilda en självständig enhet, inom vilken ledningen av informationsverksamheten bör vara samlad hos vederbörande beskickning eller lönade konsuläre representant. I sådana fall, då Sverige inom landet ifråga har såväl beskickning som ett eller flera lönade konsulat, bör informationstjänsten till undvikande av dubbelarbete och slitningar antingen centraliseras hos ettdera av dessa organ eller ock —

såsom exempelvis skett beträffande Förenta Staterna — fördelas dem emellian efter vissa bestämda riktlinjer. Den närmare anordningen av en dylik fördelning — vilken givetvis kan tid efter annan jämkas — bör uppenbarligen bestämmas under hänsynstagande till föreliggande sakliga och personliga förutsättningar. De olönade konsulatens rapportverksamhet torde som regel böra centraliseras till vederbörande beskickning eller lönade generalkonsulat i rapportlandet, och endast i undantagsfall gå direkt till den centrala myndigheten i hemlandet. Detta sistnämnda måste dock vara fallet beträffande länder, där lönad svensk representation saknas.

Med hänsyn till den allt större betydelse, som överhuvudtaget de ekonomiska frågorna erhållit för utrikesförvaltningens ämbetsverksamhet, och för att den fasta utrikesrepresentationen, närmast beskickningarna och de lönade konsulaten, skola kunna på ett tillfredsställande sätt fylla de uppgifter, som tillkomma dem i det kommersiella informationsarbetet, är det av största vikt, att personalens utbildning och skolning i dylika ämnen alltmer utvidgas och fördjupas. Strävandena att befordra en utveckling i denna riktning hava bland annat tagit sig uttryck i den sammanslagning av den diplomatiske och den konsulära karriären, som just vad utbildningen angår skett på de senaste åren. Rekryteringen till båda karriärerna har sålunda gjorts gemensam, varjämte det numera sörjes för att också i fortsättningen en cirkulation äger rum i tjänstgöringen å beskickningar och konsulat. Ändamålet härmed har icke minst varit att möjliggöra en allsidigare utbildning av tjänstemännen och att giva de ekonomiska frågorna ett ökat utrymme inom arbetsprogrammet.

Emellertid hava på grund av knappheten på tillgängliga arbetskrafter och den stegrade mängden av andra ämbetsgöromål på åtskilliga håll svårigheter framträtt att bereda de kommersiella frågorna en tillbörlig handläggning, detta så mycket mer i den mån som personalen ännu icke hunnit erhålla nödig träning i ekonomiska frågor. Det har fördenskull befunnits önskvärt att kunna utifrån tillföra den ordinarie utrikesförvaltningen särskild kommersiell förstärkning, i synnerhet vissa av våra beskickningar, där de kommersiella spörsmålen varit av framträdande vikt.

Medel härtill har erbjudit sig genom ett utnyttjande av handelsattachéinstitutionen. Då denna först inrättades, tänkte man sig närmast att handelsattachéer skulle utsändas såsom pionärer för svensk företagsamhet till avlägsna, ännu outforskade marknader för att där verka för avsättning av svenska produkter och för undersökande av nya importmöjligheter. På senare tid har emellertid behovet av kommersiell förstärkning åt den fasta utrikesrepresentationen föranlett, att handelsattachéer i flera fall blivit fästa vid våra beskickningar i sådana länder, i vilka svensk handel och köpenskap sedan gammalt äro hemmastadda. Sålunda finnas för närvarande handelsattachéer, samtliga med titeln av handelsråd, anställda vid beskickningarna i Paris, Washington, Berlin och Madrid.

Även om dessa handelsattachéer i viss mån hava att verka också för tillgodoseendet av sådana syften, för vilkas tillvaratagande institutionen från början tillkom, är det dock uppenbart, att de måste inrikta sitt arbete efter väsentligen andra linjer. Såsom relativt fast knutna till de beskickningar, vid vilka de äro attacherade, har det fallit på deras lott att överhuvudtaget omhändertaga de frågor av kommersiell natur, som tillhöra respektive beskicknings ämbetsområde. Givetvis är det intet som hindrar, att speciella uppgifter anförtros åt dem att lösa. I stort sett äro de emellertid att anse såsom beskickningstjänstemän med en viss kategori av frågor, de kommersi-

ella, såsom sitt egentliga arbetsfält, och äro närmast att beteckna såsom kommersiella sekreterare eller kommersiella råd.

Genom denna anordning har den fördelen vunnits, att vederbörande beskickning fått särskilt biträde till sitt förfogande inom en viktig gren av dess verksamhetsområde, och att därför andra och större krav kunna ställas på beskickningens arbete inom detta område än vad som eljest vore möjligt.

Det må kunna diskuteras, om behovet av kommersiell förstärkning vid vissa större beskickningar och generalkonsulat i längden bör tillgodoses under de mer provisoriska och rörliga former, som hittills kommit till användning. Under nuvarande övergångstid och icke minst med hänsyn till pågående eller stundande handelstraktatförhandlingar torde det dock vara ett bestämt intresse att alltjämt hålla möjligheten öppen att på ett smidigt sätt kunna från fall till fall dirigera kommersiellt biträde just till sådana håll, där så av ett eller annat skäl visar sig påkallat.

De handelsattachéer, varom nu talats, äro avsedda att tillföra vederbörande utlandsorgan förstärkning för handläggningen av förekommande kommersiella frågor i allmänhet. Emellertid kan det också vara önskvärt att inom ett begränsat område anordna en specialrapportering avsedd närmast för en viss näringsgren. I sådana fall kan det vara lämpligt att till respektive beskickning eller generalkonsulat för en bestämd tidsperiod detachera en särskild fackman — fackattaché — hämtad bland yrkesmännen inom näringsgrenen ifråga eller att giva beskickningen respektive generalkonsulatet befogenhet att anlita expertis på platsen. Under de två senaste åren har systemet med fackattachéer försöksvis prövats, i det att experter för cellulosa- samt för järn- och stålbranscherna under olika tider tjänstgjort vid generalkonsulatet i New-York.

Utom för ovan angivna ändamål hava emellertid också på senare tid handelsattachéer kommit till användning på ett sätt, som mer svarar mot det syfte, man ursprungligen velat tillgodose med institutionens införande. Det typiska för dessa handelsattachéer — vilka till åtskillnad från de förut omnämnda i det följande skola betecknas såsom egentliga handelsattachéer — är att de utsändas såsom mer självständiga handelsdelegater för att under en kortare tid systematiskt undersöka en viss marknads möjligheter. Organisatoriskt sett torde visserligen en dylik handelsattaché i allmänhet böra vara underställd närmaste beskickning eller lönade generalkonsulat, men om beskickningen respektive generalkonsulatet ligger utanför handelsattachéns aktuella verksamhetsområde, är denna anslutning av mer formell art.

I regel blir det här fråga om sådana marknader, där det svenska näringslivet förut icke alls eller endast i mindre mån är orienterat, och i första hand om de mer avlägsna och, kommersiellt sett, för oss outforskade transoceana länderna. Behovet av tillfälliga handelsdelegater av denna typ kan emellertid framträda jämväl på närmare håll. Särskilt i de nya statsbildningar, vilka uppstått såsom en följd av världskriget, eller eljest i länder, där de ekonomiska och handelspolitiska förutsättningarna i grund ändrats, kan det vara av intresse att på nära håll följa de omdaningsprocesser som pågå. För dylikt syfte kan det vara ändamålsenligt att i självständiga uppdrag utsända särskilda personer. Exempelvis kunna förhållandena i östra och sydöstra Europa, liksom ock i främre Orienten, komma att i sådant avseende påkalla uppmärksamhet.

Som exempel på handelsattachéer av ifrågavarande typ kan hänvisas till de två handelsattachéer, som för närvarande äro verksamma i de Karibiska länderna och i länderna på Sydamerikas västkust. Även den i Kina stationerade handelsattachén torde närmast få anses hänförlig till denna kategori.

Av ovanstående framgår, att informationsverksamheten i allmänhet bör anknytas till den fasta utrikesrepresentationen, som bör utgöra stommen och ryggraden i organisationen, att verksamheten därvid bör enhetligt organiseras för varje särskilt land, inom vilket Sverige äger dylik representation, att beskickningarna och konsulaten i mån av behov och tillgängliga resurser böra förstärkas med kommersiellt biträde antingen i form av handelsråd resp. handelssekreterare eller genom särskilda fackattachéer resp. tillfällig expertis, samt att vid sidan härav temporära handelsdelegater, egentliga handelsattachéer, allttjämt kunna i mer självständiga uppdrag utsändas till kommersiellt sett nya marknader eller eljest till sådana länder, där så med hänsyn till pågående nyorientering finnes påkallat.

B. Beskickningarnas och de lönade konsulatens informationsverksamhet.

Vad härefter angår omfånget av beskickningarnas och de lönade konsulatens kommersiella upplysningstjänst må till en början framhållas, att olikheten i en beskicknings och ett konsulats allmänna ställning och uppgifter medför vissa konsekvenser även på förevarande område. Principiellt sett måste en beskicknings uppgift i första hand vara att politiskt representera landet utåt, låt vara att särskilt i somliga länder de politiska synpunkterna väsentligen träda i bakgrunden, medan konsulaten alltid hava en viktig kategori administrativa ämbetsgöromål, som icke i samma mån hava sin motsvarighet vad beskickningarna angår, Denna åtskillnad medför bland annat, att vid besättandet av de diplomatiska chefsposterna i viss utsträckning andra hänsyn måste tagas än ifråga om chefsposterna inom den konsulära karriären, där vederbörandes förmåga i och fallenhet för de ekonomiska och kommersiella ärendenas handläggning kan givas ett vidare utrymme. Här-till kommer, att på grund av traditionella skäl och internationell kutym en beskicknings ställning i förhållande till myndigheter och enskilda i anställningslandet är ömtåligare och mer bunden än ett konsulats. Dessa förhållanden kräva sitt beaktande vid bedömandet av beskickningarnas och konsulatens möjligheter med avseende å den kommersiella informationen, om också omständigheterna äro så skiftande beträffande olika beskickningar och olika konsulat, att någon generell distinktion icke kan uppställas.

Den kommersiella informationsverksamhetens inriktning och omfattning kommer ytterst att bestämmas av de personliga kvalifikationer, som i olika fall äro för handen hos vederbörande rapportörer, samt de arbetskrafter, som vid ett avvägande mot andra ämbetsåligganden stå till buds för ifrågavarande spörsmåls skötsel. I sistnämnda hänseende bör framhållas, att beskickningarna och de lönande konsulaten alldeles bortsett från de handelsinformatöriska ärendena hava ett mycket betydande arbetsprogram. För beskickningarna föreligger sålunda en upplysningstjänst på jämväl andra områden än det politiska och ekonomiska såsom beträffande allmän lagstiftning, sociala frågor m. m. ävensom ett stort antal juridiska frågor av olika slag såsom rörande äktenskap i utlandet, extradition etc., samt vidare exempelvis nationalitets- och passfrågor. För konsulatens vidkommande äro de administrativa uppgifterna synnerligen mångskiftande, arvsärenden, medborgarrättsfrågor, af-färdande och visering av pass, legalisering av handlingar, på- och avmörst-ring av sjömän, understöd och bistånd åt svenska undersåtar etc. Dessa uppgifter kunna såsom tillhörande den löpande verksamheten icke eftersätas och tagas ofta i anspråk huvudparten av den tillgängliga personalens t.d.

Dessutom gäller särskilt för vissa beskickningar och konsulat, att en mycket betydande tid måste ägnas åt besökande svenskar i officiellt uppdrag, resande affärsmän m. fl., som önska anlita utlandsrepresentanternas tjänster för att erhålla orientering i förhållandena på platsen, komma i förbindelse med olika myndigheter och enskilda m. m.

Då det gäller att avväga de skilda utlandsorganens uppgifter beträffande den kommersiella informationen måste slutligen uppmärksammas, att behovet av informationen är väsentligen olika alltefter det land, varom fråga är. Att exempelvis rapporteringen från våra grannländer kan och bör hållas inom helt andra gränser och läggas efter helt andra linjer än upplysnings-tjänsten från mer avlägsna eller eljest mindre kända länder är så uppenbart, att ett närmare påvisande härav är onödigt.

Alla dessa omständigheter samverka till att det ej låter sig göra att fastslå en gemensam schablon för informationstjänstens omfattning. Vad på ett håll bör och kan åstadkommas kan på ett annat vara onödigt eller ligga utanför möjligheternas område, och en långt gående individualisering är fördens skull nödvändig. Då det här gäller att framlägga några riktlinjer för belysande av frågan, vad beskickningarnas och de löande konsulatens informations-verksamhet bör omfatta, bör det därför från början betonas, att dessa riktlinjer icke göra anspråk på annat än en rent genomsnittlig giltighet.

Den gren av informationsverksamheten, som avser grupp A), *statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området*, har sedan gammalt ålegat utrikesrepresentationen. Såsom ett minimikrav på våra beskickningars och lönade konsulats informationstjänst måste uppställas, att allt hithörande material av någon betydelse regelbundet anskaffas och insändes till hemlandet. Såväl våra myndigheter som vårt näringsliv hava nämligen ett berättigat krav på att alla viktigare författningar och andra statliga åtgärder uti ifrågavarande ämnen, såsom angående nya eller ändrade export- och importförbud, ändringar i tull- och näringslagstiftningen etc., fortlöpande in-rapporteras. Befattningen härmed hör också i eminent grad till våra beskickningar och konsulat, då just material av detta slag snabbast och i varje fall säkrast kan erhållas den officiella vägen.

Förevarande informationstjänst går i första hand ut på anskaffande och insändande av ett faktiskt material, författningar, officiell statistik etc., vilket material i stor utsträckning så att säga talar för sig självt. Detta hindrar dock ej, att vederbörande rapportorgan, i mån som dess tid och arbetskrafter det medgiva, också bör kritiskt granska materialet och låta detsamma åtföljas av eventuellt önskvärda kommentarer. När de föreliggande lagtexterna äro av större omfång, eller om materialet endast ifråga om vissa detaljer äro av intresse för våra myndigheter eller vårt näringsliv, kan mången gång ett kort påpekande av vad som i ena eller andra hänseendet är av betydelse vara av värde. Ej sällan kan materialet giva anledning jämväl till andra kommentarer, som stå den politiska och handelspolitiska rapporteringen nära.

Den upplysningstjänst, som avser spörsmål, vilka sammanförts under grupp B), *allmän ekonomisk orientering*, ingår såsom ett betydelsefullt led i beskickningarnas och de lönade konsulatens allmänna verksamhet.

I ett flertal länder finnes i våra dagar i fråga om den allmänna ekonomiska orienteringen ett mycket vidlyftigt, ofta överväldigande material i form av ekonomisk litteratur av olika slag, såväl monografiska framställningar som periodiska publikationer, tidskrifter och tidningar både med allmänt kommersiellt innehåll och av facknatur. Det är av vikt, att utlandsorganen i möjligaste mån följa vad som på detta område publiceras i anställnings-

landet, först och främst för att hålla sig själva orienterade rörande utvecklingen och läget men även för att kunna insända litteraturanvisningar och trycksaker, som eljest ej äro tillgängliga hemma, samt för att bli i stånd att fästa uppmärksamheten å sådana redogörelser, artiklar och meddelanden, som de på grundval av sin uppfattning och kännedom om förhållandena utefinna ur svensk synvinkel vara av intresse. Genom att på detta sätt utnyttja förefintligt material kan mycket arbete sparas, även om det bör understrykas, att ett naket insändande utan egna kommentarer ofta ej är tillräckligt, om materialet skall komma till avsedd nytta i hemlandet.

Härutöver bör emellertid, i den utsträckning så befinnes möjligt, rapportgivningen inriktas på åstadkommandet av mer självständiga orienterande rapporter angående det ekonomiska läget och konjunkturutvecklingen i allmänhet eller angående fristående betydelsefullare företeelser och tilldragelser på det ekonomiska området inom det land, där vederbörande rapportör är verksam. Av vikt är, att dylika rapporter först och främst taga sikte på vad som ur svensk synpunkt kan vara av intresse. Rapporterna, vid vilkas utarbetande förefintlig litteratur och annat tillgängligt kunskapsmaterial givetvis bör på lämpligt sätt tillgodogöras, böra därutöver giva uttryck åt en egen uppfattning och värdesättning av förhållandena. En rapportverksamhet av denna art kan icke rimligtvis begäras av andra utlandsorgan än sådana, som äro särskilt utrustade därför. Vad beskickningarna angår komma närmast de bland dem ifråga, som hava handelsråd hos sig anställda.

I en del fall synes lämpligt att anordna en periodiskt återkommande rapportering rörande ett och samma ämnesområde, särskilt beträffande det allmänna ekonomiska läget. Det tidsavsnitt, som därvid bör väljas till grund för rapporteringen, får avgöras olika i olika fall. Kvartals- eller månadsrapporter torde i regel vara att föredraga, åtminstone om rapporterna skola äga värde ur publicitetssynpunkt. I vår tid med dess rikhaltiga allmänna kunskapsmaterial och dess forcerade händelseförlopp och hastiga växlingar på det ekonomiska området torde däremot nyttan av de s. k. årsberättelserna knappast motsvara det ofta betydande arbete, som måste nedläggas på deras utarbetande. Därest de bibehållas, torde de fördensku under alla omständigheter böra begränsas till en kortfattad med statistiska siffror belyst sammanfattning av den ekonomiska utvecklingen, särskilt i vad angår handelsomsättningen och sjöfarten, under det gångna året.

I fråga om grupp C), *speciell handelsinformation*, måste i särskilt hög grad hänsyn tagas till vederbörande organs arbetsbelastning i övrigt samt individuella resurser för uppgifter av ifrågavarande slag. Verksamheten förutsätter en nära samverkan med näringslivets organisationer i hemlandet, för att rapporteringen skall kunna baseras på direkta önskemål och impulser från de närmast intresserade.

Några generella regler för beskickningarnas och konsulatens verksamhet i den speciella handelsinformationens syfte kunna därför svårigen uppställas. Bortsett från besvarandet av inkommande förfrågningar från enskilda firmor, vilket framför allt för konsulatens del ofta tager en betydande omfattning, får den i stor utsträckning bli beroende av instruktioner för respektive olika organ och direktiv, som från fall till fall lämnas från hemlandet. Särskilt är detta nödvändigt, när frågan gäller mera detaljerade uppgifter rörande allmän export- och importteknik eller specialutredningar för en viss näringsbransch.

De organ inom den fasta utrikesrepresentationen, på vilka några längre gående fordringar i förevarande hänseende kunna ställas, äro givetvis de

större konsulaten samt de beskickningar, vid vilka handelssekreterare äro anställda. I de fall, då särskild fackattaché finnes tillgänglig, bör en kvalificerad rapportverksamhet kunna förväntas ifråga om den näringsgren, som denne representerar.

C. De olönade konsulernas informationsverksamhet.

Jämväl de olönade konsulerna böra under lämpliga former tagas i anspråk för de handelsinformatiska uppgifterna, men på grund av den säregna ställning de intaga kan detta dock ske endast i viss begränsad omfattning.

Ifrågavarande konsulära representation kommer till användning på platser, där en replipunkt anses önskvärd för svenska intressen, men där det av statsfinansiella eller andra hänsyn icke låter sig göra att upprätta lönade konsulat. I de flesta fall utses de olönade konsulerna bland de ledande affärsmännen på platsen — antingen av svensk börd eller det främmande landets undersåtar — vilka av ett eller annat skäl kunna förutsättas hava det intresse för vårt land, att de utan ersättning ställa sin tid och sina krafter till förfogande. Ej sällan är ett dylikt åtagande förenat med rätt betydande pekuniära uppföringar.

De flesta olönade konsulerna äro att återfinna i sjöstäder, som i större eller mindre utsträckning anlöpas av svenska fartyg. Den väsentliga delen av deras konsulära arbete utfylles av rent löpande göromål, på- och avmönstringar av sjömän, utställande av pass och passviseringar, biträde åt nödställda svenskar, uppgifter angående förhållanden på platsen etc. Särskilt i länder, där Sverige ej äger beskickning eller lönat konsulat, kunna vid sidan härav de representativa funktionerna taga ett ej ringa omfång.

Man kan tydligen icke öka dessa arbetsåligganden med några långtgående fordringar på de olönade konsulernas verksamhet i den kommersiella informationens tjänst. Klart är, å andra sidan, att deras tjänster böra, i den mån de redoböget erbjudas, med tacksamhet och på lämpligaste sätt tillvaratagas, och detta även i den mån de falla utom ramen för de officiellt fastslagna skyldigheterna. Erfarenheten har också visat, att våra beskickningar och lönade konsulater ofta haft stor nytta och hjälp av de råd och upplysningar de fått mottaga från framstående personer, som utan särskild ersättning åtagit sig tillvaratagandet av våra konsulära intressen på ena eller andra orten, och givetvis bör man icke underskatta värdet just ur handelsinformatisk synpunkt att hava tillgång till den person- och affärskännedom och den förtrogenhet med lokala förhållanden, som ifrågavarande kår representerar.

Beträffande information tillhörande grupp A), *statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området*, bör i allmänhet materialet för varje land insändas genom de lönade utlandsorganen. De olönade konsulernas biträde kan i erforderliga fall påkallas för anskaffande av visst material för dessa organs räkning. I länder, där lönad representation ej finnes, är det önskvärt, att de olönade konsulerna direkt till hemlandet inberätta de viktigare förändringar, som ur svensk synpunkt äro av intresse.

Kravet på information rörande frågor fallande under grupp B), *allmän ekonomisk orientering*, har vad de olönade konsulerna angår hittills tillgodosetts genom bestämmelsen angående avgivande av årsberättelser. Ovan har påpekats, att dessa berättelser i sin hittillsvarande form knappast svara mot nutida krav, och att föreskrifterna på området fördenskull böra revideras. Huvudvikten synes därvid böra läggas på åstadkommandet, i den mån så är möjligt, av aktuella uppgifter rörande den ekonomiska utvecklingen i

allmänhet eller beträffande vissa facer av näringslivet inom vederbörandes rapportdistrikt. Dessa uppgifter böra i regel dirigeras till respektive beskickningar eller lönade konsulat i rapportlandet för att i första hand vara nämnda myndigheter till ledning vid deras rapportering men även för att kunna, om skäl därtill anses föreligga, i befintligt skick vidarebefordras till hemlandet.

Vidkommande den återstående huvudkategorien, d. v. s. grupp C), *speciell handelsinformation*, så torde man icke rimligtvis kunna betunga de olönade konsulerna med åstadkommandet av mer djupgående utredningar eller införskaffandet av mer omfattande upplysningsmaterial. I händelse särskilda förutsättningar i vissa fall föreligga, exempelvis på ett fält där en olönad konsul äger speciell fackkunskap, böra dock dessa självfallet vid behov utnyttjas i den utsträckning, som befinnes skälig och lämplig. I regel torde emellertid de olönade konsulernas arbete i den speciella handelsinformationens tjänst böra begränsas till det område, som faller in under deras verksamhet för besvarandet av inkommande förfrågningar av löpande art. Tack vare sin personkännedom och sin kunskap om lokala förhållanden kan en olönad konsul på detta sätt vara till avsevärt gagn. Ihågkommas må likväl, att man icke heller härvidlag har rätt att ställa samma fordringar på en olönad konsular representant som på en karriärkonsul. Det vore önskvärt, att denna synpunkt också, i högre grad än som ibland är fallet, uppmärksammades av de enskilda affärsmän, som påkalla de olönade konsulernas biträde.

D. De egentliga handelsattachéerna.

De s. k. egentliga handelsattachéerna hava ovan betecknats som rörliga handelsdelegater, vilka för en begränsad tid i mer självständigt uppdrag ut-sändas såsom pionärer för svensk kommersiell företagsamhet till relativt nya marknader eller till länder, där väsentligen nya förhållanden inträtt. Särskilt den temporära karaktär, uppgiften sålunda äger, i förening med den omständigheten, att dessa handelsattachéer hava att — i motsats till vad som gäller för den fasta utrikesrepresensationen — uteslutande ägna sig åt de handelsinformatiska frågorna, medför att läggningen av verksamheten och de arbetsmetoder, som böra komma till användning, bliva av ett helt annat slag än för sistnämnda representation. Vad frågan här gäller ärdels att under en relativt kort tidrymd insamla ett tillförlitligt primärmaterial för att sätta myndigheter, näringskorporationer och intresserade enskilda i hemlandet i stånd att bedöma förefintliga marknadsmöjligheter, dels att utföra ett allmänt propagandaarbete för svensk handel och svenska standard-artiklar.

Det är nödvändigt att noga uppmärksamma och fasthålla dessa allmänna förutsättningar för en egentlig handelsattachés verksamhet. Endast därigenom kan man erhålla det riktiga greppet på frågan om de krav, som böra ställas på handelsattachéns informationsarbete, och de begränsningar, under vilka ett dylikt arbete måste utföras. Uppenbart är, att en verksamhet av denna art ställer stora anspråk såväl på handelsattachén själv, hans allmänna kommersiella blick och duglighet och hans förtrogenhet med det svenska näringslivets möjligheter och behov som ock på ledningen i hemlandet och dess förmåga att i samarbete med vederbörande hemma dirigera verksamheten på ett sådant sätt, att bästa möjliga utbyte vinnes under den tid, som står till buds.

Från nu angivna utgångspunkt skola nedan skärskådas och behandlas de olika uppgifter, som tillkomma en handelsattaché av ifrågavarande typ.

Vad först vidkommer information, tillhörande grupp A), *statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området*, framgår redan av tidsbegränsningen för handelsattachéns verksamhet att här icke — såsom beträffande den fasta utrikesrepresentationen — kan vara fråga om en fortgående och regelbunden rapportering. Vad som erfordras är en allmän översikt över de grundläggande stadgandena angående export- och importförbud, tullsatsernas storlek och beräkning, tullavgifternas erläggande, patent och varumärken, transportförhållanden etc. I mån som under tiden för handelsattachéns verksamhet inom rapportlandet väsentliga förändringar vidtagas i gällande bestämmelser böra de självfallet inrapporteras, men därmed äro i stort sett fordringarna på denna gren av rapportverksamheten tillgodosedda.

Av hela syftet med och inriktningen av en egentlig handelsattachés verksamhet följer, att en betydande uppmärksamhet måste ägnas information tillhörande grupp B), *allmän ekonomisk orientering*. Utgångspunkten är emellertid här en annan än för den fasta utrikesrepresentationen. Rapportverksamheten kan för denna sistnämnda läggas efter en på lång tid uppgjord plan och bör inom ramen därför taga sikte på behandlingen av olika aktuella problem, allteftersom sådana anmäla sig, varjämte med bestämda mellanrum översikter av den senaste tidens utveckling på det ekonomiska området i rapportlandet kunna givas. För en handelsattaché åter, som kanske endast under något års tid är stationerad i ett visst land, måste den allmänna rapporteringen koncentreras på åvägabringandet av samlade monografiska redogörelser för landets ekonomiska struktur, produktionsförmåga och importbehov, dess allmänna finansiella ställning och handelns organisation i vidsträckt bemärkelse. Huvudsaken är att åstadkomma en allmängiltig resumé av marknadsförhållandena med utgångspunkt från vad som ur svensk synpunkt erbjuder intresse och i belysning av handelsattachéns personliga erfarenheter. De tillfälliga förändringar, som inträffa under den begränsade tidrymd, varom här är fråga, äro däremot av mindre vikt.

I detta sammanhang bör uppmärksammas, att en egentlig handelsattaché vid utarbetandet av sina rapporter ofta bör lägga sina redogörelser till rätta för publicering. Med avseende å nya marknader är det nämligen som ett led i materialets nyttiggörande icke utan betydelse, att de marknadsmöjligheter, som synas vara för handen, i lämplig utsträckning aktualiseras för det allmänna medvetandet i hemlandet. Urvalet och sammanställandet av de uppgifter, beträffande vilka ett allmänliggörande genom publicering bör äga rum, kommer visserligen alltid att innebära komplicerade problem, där olika synpunkter måste vägas mot varandra, men detta hindrar ej, att en dylik publicering i ganska vid omfattning är önskvärd.

Jämsides med ovan berörda allmänna orienteringsverksamhet bör handelsattachéns arbete inriktas på spörsmål, hänförliga till grupp C), *speciell handelsinformation*. Det har mycket riktigt påpekats av näringslivets män, att handelsattachéerna icke böra ställas inför uppgifter, som övergå vad som är möjligt att utföra, utan att uppgifterna böra preciseras och begränsas. Detta är så mycket nödvändigare, som en handelsattachés arbete på förevarande fält ofta kommer att röra sig på gränsen mellan den naturliga rayonen för statlig informationsverksamhet och det område, som under vanliga förhållanden bör tillhöra det privata initiativet. För att handelsattachéernas ansträngningar skola giva något utbyte är det under sådana omständigheter oundgängligt att åvägabringa en intim växelverkan mellan dem och näringslivet

självvt och dess organisationer, så att näringslivets egna uppslag och önskemål i möjligaste mån tillvaratagas och tillgodoses.

I sitt arbete med dessa frågor har handelsattachén i första hand att uppmärksamma de, som gå in under kategorien allmän export- och importteknik, såsom utställande av skeppningsdokument, förpackning och märkning, gängse försäljnings- och betalningskutymer, bank- och kreditförhållanden etc. samt vidare upplysningar beträffande främmande länders konkurrensmetoder, handelsförbindelsernas ändamålsenligaste organisation, lämpliga importörer och exportörer i de viktigaste handelscentra o. s. v. Då dylika frågor äro av grundläggande betydelse vid inledandet av nya affärsförbindelser, måste de anses konstituera en synnerligen viktig del av handelsattachéns arbetsprogram.

Handelsattachén har vidare att utföra undersökningar och utredningar, som äro av intresse för särskilda näringsgrenar, och bör därvid upptaga artikel efter artikel till behandling, såsom, vad vår export angår, järn och stål, papper och pappersmassa, maskiner och elektriska artiklar, samt beträffande vår import, kolonialvaror, olja, gummi etc. Så speciella som dessa ämnen äro, framträder med särskild styrka behovet av att de undersökningar, som vidtagas, baseras på klara önskemål och direktiv från resp. näringsgrens representanter i hemlandet. Handelsattachén bör därför i så stor utsträckning som möjligt erhålla preciserade uppgifter att lösa, eller i varje fall tillräckliga anvisningar från sakkunnigt håll för att kunna sammanställa en rapport, som för vederbörande hemma kan giva tillräcklig material för ett bedömande av marknadsmöjligheterna.

En avsevärd del av handelsattachéns arbete måste slutligen ägnas undersökningar åt enskilda export- resp. importföretag, som i sådant avseende påkalla hans hjälp, samt eljest besvarandet av från olika håll inkommande förfrågningar. Att denna gren av verksamheten fordrar ej blott mycken tid utan även takt och urskillning ligger i öppen dag. Särskilt bör därvid försiktighet iakttagas, för den händelse lojal svensk verksamhet redan är etablerad inom distriktet, så att denna icke röner obehörigt intrång.

IV. Informationsverksamhetens organisation i hemlandet.

A. Organisationens allmänna drag.

Behovet av en central ledning. Den kritik, för vilken den statliga kommersiella informationen tidigare varit föremål, har väsentligen riktat sig mot den bristande planmässigheten och fastheten i ledningen av verksamheten samt mot den felande enhetligheten och snabbheten vid distributionen av det inkommande informationsmaterialet.

Orsaken till de förhållanden, som sålunda påtalats, torde ytterst vara att söka i den dualism, som varit rådande mellan de myndigheter, vilka haft att syssla med dessa frågor. Ledningen av utlandsorganens informationstjänst har i huvudsak utgått från utrikesdepartementet, medan distributioner av materialet omhänderhafts både av nämnda departement genom dess specella handelsavdelning och av kommerskollegii upplysningssektion, utan att någon bestämd gräns varit uppdragen mellan sagda båda organs ämbetsområden.

Av avgörande vikt är, att denna dualism för framtiden undanröjes, och att

en koncentration äger rum till *en* myndighet i hemlandet, som sålunda blir ett centralorgan för verksamheten.

En dylik centralmyndighets primära funktion bör vara att utgöra en gemensam ledning för organisationen i utlandet. Det bör betonas, att ett tillfredsställande resultat av informationsverksamheten såsom helhet betraktad svårligen kan vinnas utan en dylik replipunkt i hemlandet, varifrån de olika utlandsorganen emottaga orientering och direktiv för sitt arbete, och dit de vid behov kunna hänvända sig. Uppenbart torde vara, att denna ledning själv måste ligga samlad på en hand och ej bör splittras på olika, gentemot varandra självständiga instanser. För att fylla sin uppgift måste ledningen emellertid stå i intim och ständig samverkan med de intressen i hemlandet, till vilkas tjänst utlandsorganen arbeta.

Vad åter angår det inkommande informationsmaterialet bör centralmyndighetens befattning därmed — givetvis bortsett från material, som är avsett för centralmyndigheten själv — inskränkas till det minsta möjliga. Någon realbehandling av materialet bör sålunda icke komma ifråga i andra fall än då så påkallas av särskilda skäl. För dylik behandling bör materialet så skyndsamt som möjligt överlämnas till dem, som i de olika fallen äro bäst skickade att nyttiggöra detsamma, alltså till resp. fackmyndigheter, näringskorporationer och enskilda.

Centralmyndighetens uppgift ifråga om det inkommande materialet är följaktligen till väsentlig del av distribuerande natur. Efter det att materialet granskats och eventuellt överarbetats, bör distributionen till rätta vederbörande äga rum direkt och utan alla mellanhänder. Detta är nödvändigt, dels emedan eljest den erforderliga snabbheten i distributionsarbetet äventyras, och dels därför att centralmyndigheten icke på annat sätt kan ernå den kontakt och samverkan med vederbörande sakintressenter, som är en oundgänglig förutsättning för handhavandet av ledningen utåt.

På detta sätt kommer centralmyndigheten att utgöra en medelpunkt för informationsarbetet och det nödiga förbindelseledet mellan, å ena sidan, statens skilda organ i utlandet och, å den andra, vederbörande myndigheter och näringslivets representanter hemma. Den har att verkställa avvägningen och fördelningen av det inkommande materialet och att efter samarbete med hemmavarande myndigheter och näringslivet föra vidare till utlandsorganen de önskemål, som framställas ifråga om informationsarbetets närmare bedrivande. Dess arbete kommer följaktligen att resultera i en ständig växelverkan mellan de synpunkter, som i hemlandet göra sig gällande, och utrikesrepresentanternas åtgärder för tillgodoseende av dessa synpunkter i den praktiska informationsverksamheten.

Centralmyndighetens plats inom statsförvaltningen. Vid denna frågas bedömande bör särskilt ihågkommas det nyss berörda förhållandet, att centralmyndighetens huvuduppgift är att leda den yttre informationstjänsten.

I vissa större stater såsom England och Förenta staterna med rikare ekonomiska resurser och mera förgrenade intressen har man haft råd att upprikta en särskild handelsrepresentation, och under sådana förhållanden kan det vara naturligt att anknyta ledningen till en fristående myndighet vid sidan av utrikesledningen. I vårt land åter är det redan av ekonomiska skäl icke möjligt att uppbygga en sådan särskild handelsrepresentation, utan den statliga kommersiella informationsverksamheten måste, såsom ovan närmare utvecklats, hos oss baseras på den ordinarie utrikesförvaltningen. Informationsledningens förläggande till annat håll än utrikesdepartementet skulle fördenskull hos oss medföra, att chefskapet över utrikesförvaltningen splittrades.

Den dualism, som därigenom bleve följden, skulle innebära, att såväl direktivgivningen som värdesättningen av utlandsorganens verksamhet skulle fördelas på skilda myndigheter, vilket ur organisatorisk synpunkt vore en oförmåga och icke kunde undgå att i praktiken föranleda slitningar och oförmåga påverka arbetet. En myndighet, vars huvudsakliga uppgifter ligga på ett annat område än utrikesförvaltningens, kan icke besitta den ingående personkännedom rörande de olika utlandsorganen och deras kapacitet, som ofta är av avgörande betydelse, när det gäller att precisera de uppdrag, vilka böra utföras, och icke heller den kunskap om och överblick av vederbörandes övriga arbetsuppgifter, som erfordras för att kunna bedöma, huru stora krav som rimligen kunna ställas i de särskilda fallen. Dessutom skulle den risken ligga nära till hands, att informationsfrågorna, om de avskildes från utrikesdepartementet, psykologiskt sett bleve så att säga ställda i en klass för sig, och att samma uppmärksamhet från de verkställande organens sida icke komme att ägnas dem, som fallet skulle vara, om direktiven utginge från den ordinarie chefsmyndigheten.

Härjämte bör beaktas angelägenheten av att utrikesdepartementet självt är utrustat med erforderlig sakkunskap på olika områden och icke minst på det ekonomiska. Att då förflytta ledningen av den kommersiella informationen, som i så hög grad bidrager till kontakten med det praktiska ekonomiska livet och dess representanter, från utrikesdepartementet synes näppeligen vara ett steg i önskvärd riktning och skulle framför allt icke överensstämja med kraven på utrikesrepresentationens anpassning efter de ekonomiska frågornas växande betydelse för utrikespolitiken.

Härtill kommer frågan om utbildningen av de yngre tjänstemännen inom utrikesförvaltningen. Man får icke glömma, att det är dessa, som vid sin tjänstgöring utomlands hava att utföra det kommersiella informationsarbetet, liksom även att där ombestyras övriga ärenden av kommersiell natur. För att erhålla den grundliga utbildning, som kräves, är det nödvändigt, att tjänstemännen, vilka hava att cirkulera mellan utrikesdepartementet och de skilda beskickningarna och konsulaten, även vid sin tjänstgöring i hemlandet få taga befattning med de ekonomiska spörsmålen samt få tillfälle att sätta sig in i de synpunkter, som i hemlandet göra sig gällande vid dessa frågor handläggning. Detta kan näppeligen ske på ett tillräckligt effektivt sätt, med mindre ledningen av informationsväsendet ligger hos den myndighet, genom vilken cirkulationen försiggår.

Även ur synpunkten av det inkommande informationsmaterialets distribution synas övervägande skäl tala för centralmyndighetens förläggande till utrikesdepartementet. Nämda departement omhänderhar nämligen distributionen av annat från utlandsorganen ingående material, exempelvis sådant av social natur, vilket för övrigt ofta står på gränsen till det kommersiella materialet. För erhållande av likformiga distributionsprinciper är det önskvärt, att distributionen av allt från utlandsorganen inkommande material sker från samma myndighet. Härtill kommer, att de handelspolitiska och rent utrikes-kommersiella frågorna flyta så över i varandra att ofta nog samma rapport måste, för att allsidigt belysa de problem som behandlas, innehålla synpunkter av båda slagen. I dylika och liknande fall, vilka ständigt återkomma, måste materialet överarbetas, innan det kan föras vidare. En sådan överarbetning kräver en på direkt erfarenhet av internationella förhållanden grundad urskillning, som icke alltid kan väntas vara till finnas anordnades än i utrikesdepartementet. Denna synpunkt är så mycket viktigare

att beakta, som en bristande aktsamhet på ifrågavarande punkt lätt kan få betänkliga följder.

I distributionshänseende kan vidare uppmärksammas, att utrikesdepartementet tack vare sin under publicistisk ledning stående pressbyrå har ett särskilt organ och speciella förutsättningar för underhållande av nära förbindelser med tidningspressen, något som för den kommersiella informationsverksamhetens skötsel är av största betydelse.

En rådgivande nämnd. Om för vinnande av enhetlighet och verkningskraft ledningen av den kommersiella informationsverksamheten och det därmed förbundna distributionsarbetet bör centraliseras till *en* myndighet, så framhåves därigenom endast så mycket starkare nödvändigheten av att denna myndighet nära samarbetar med de olika vederbörande i hemlandet, vilkas intressen på ena eller andra sättet beröras.

Av vikt är sålunda, att samarbete med andra statsmyndigheter och näringslivets representanter kommer till stånd ifråga om den löpande verksamheten, såväl i samband med det inkommande informationsmaterialets distribution som eljest. Några på förhand givna regler för detta samarbete kunna näppeligen uppställas, utan får behovet i varje särskilt fall bliva avgörande.

Härutöver bör emellertid tagas under övervägande att, särskilt för planläggningen av verksamheten i dess stora drag, åstadkomma en samverkan i fastare och mer organiserade former. Närmast till hands ligger då ett realiserande av informationssakkunniges förslag om tillskapandet av en rådgivande nämnd.

Under förutsättning att centralorganet utgöres av utrikesdepartementet, böra i första rummet handelsdepartementet och kommerskollegium vara representerade i den rådgivande nämnden. Därutöver böra i nämnden ingå målsmän för näringslivet, framför allt representanter för de näringssammanslutningar, med vilka centralorganet har att samverka. Nämnden torde böra sammankomma dels till regelbundna sammanträden dels dessemellan på särskilda kallelser, allteftersom omständigheterna därtill föranleda.

B. Utrikesdepartementets speciella handelsavdelning.

Under förutsättning att utrikesdepartementet även i fortsättningen blir den centrala myndigheten i hemlandet för ledningen av utlandsorganens kommersiella informationstjänst och distributionen av det inkommande informationsmaterialet, är det nödvändigt, att det inom departementet finnes ett särskilt organ, som har till huvuduppgift att handlägga de omfattande och komplicerade spörsmål, som tillhöra förevarande verksamhet. Enligt nuvarande organisation för departementet tillkommer denna uppgift departementets speciella handelsavdelning.

Vad först angår reglerandet av utlandsorganens arbete bör det närmast ankomma å handelsavdelningen att planlägga och uppdraga riktlinjerna för verksamheten i dess stora drag, i samband varmed bör tillses, att de resurser, som genom utnyttjande av handelsattachéanslaget och i andra hänseenden stå till buds, på ändamålsenligaste sätt tillvaratagas.

För de egentliga handelsattachéer, som utsändas, böra särskilda arbetsprogram upprättas. Liknande program äro även önskvärda för de organ, tillhörande den fasta utrikesrepresentationen, vilkas kommersiella informationstjänst är av större omfattning. Eventuellt kunna i sistnämnda fall programmen taga form av instruktioner för de kommersiella råd eller sekreterare, som finnas fästa vid resp. organ. Förslagen till dessa program torde,

åtminstone vad den fasta utrikesrepresentationen beträffar, i regel böra utgå från utlandsorganen själva, och handelsavdelningens uppgift blir att på basis av de synpunkter, som framföras från vederbörande i hemlandet, och med ledning av erfarenheter från andra håll granska och komplettera förslagen samt att därvid, bland annat, sörja för att verksamheten läggas efter så enhetliga linjer, som lämpligen låter sig göra med hänsyn till de skiftande förhållandena i olika länder.

Ifråga om utlandsorganens löpande informationstjänst har handelsavdelningen att tillse, att nämnda organ få emottaga den orientering och de direktiv, som erfordras för verksamhetens bedrivande, ävensom att, i den mån som icke direkt kommunikation äger rum, förmedla kontakten mellan de olika organen i utlandet och vederbörande intressen hemma. Särskilt böra rapportorganen i största möjliga utsträckning hållas underrättade om användningen av de av dem insända rapporterna, och om det värde, dessa tillmätas. Därför utan kan rapportörernas intresse svårligen i längden hållas vid makt, varjämte på sådant sätt möjlighet beredes att komplettera och för framtiden justera rapporteringen. Av vikt är även, att de uppdrag, som hemifrån lämnas utlandsorganen, stå i proportion till resp. organs arbetskrafter och resurser i övrigt. En avvägning av olika uppgifters inbördes betydelse är sålunda ofta påkallad.

Därest, på sätt ovan ifrågasatts, en rådgivande nämnd för informationsverksamheten inrättas, bör handelsavdelningen samråda med denna nämnd i frågor av större betydelse, som hava avseende å ledningen av den yttre informationstjänsten.

Vad det inkommande informationsmaterialet angår må till en början påpekas, att meningen givetvis icke är att pressa allt dylikt material genom utrikesdepartementet. För vissa grupper av ärenden är tvärtom en direkt kommunikation mellan utlandsorganen och vederbörande intressenter i hemlandet riktig och naturlig. Särskilt gäller givetvis detta besvarandet av förfrågningar från enskilda och firmor och annan skriftväxling i ärenden av löpande art. Redan speciella handelsavdelningens ringa personalutrustning omöjliggör, att avdelningen i dylika fall skulle kunna tjänstgöra såsom förmedlare, vartill kommer, att en sådan anordning ofta skulle leda till onödig omgång och tidsutdräkt. Fasthållas måste emellertid, att all ordergivning måste utgå från utrikesdepartementet, samt att handelsavdelningen alltid — exempelvis genom att den får avskrifter sig tillställda — bör hållas orienterad rörande allt viktigare arbete på förevarande område, som utföres av utlandsorganen. Eljest förloras lätt överblicken och sammanhanget samt äventyras möjligheten att sammanhålla verksamheten i dess allmänna gång.

Av det till utrikesdepartementet inkommande informationsmaterialet är en betydande del avsett för utrikesledningen själv. Genom sin befattning med de kommersiella informationsfrågorna erhåller handelsavdelningen goda förutsättningar att följa den allmänna utvecklingen och orienteringen på det ekonomiska området. Det är en av avdelningens angelägnaste uppgifter att, i anslutning till sina övriga ämbetsåligganden och i nära samarbete med den politiska och handelspolitiska avdelningen, häruti biträda utrikesledningen och icke blott delgiva ledningen de rapporter, som uteslutande äro ämnade för densamma eller eljest i sådant avseende äro av intresse, utan även verkställa de översikter och sammanställningar, muntliga och skriftliga, som till belysande av läget kunna finnas påkallade. Då dylikt material bör bringas även till andra statsdepartementets eller myndigheters kännedom, har avdelningen att träffa lämpliga anstalter härför.

Beträffande övrigt kommersiellt informationsmaterial har handelsavdelningen att ombestyras, att det skyndsammast möjligt kommer rätta vederbörande tillhanda. Det av avdelningen för närvarande tillämpade förfaringssättet är härvid följande.

Allteftersom materialet ingår från utlandsorganen, granskas och genomgås detsamma. Då så av handelspolitiska eller andra skäl är behövt, verkställes nödig retuschering och överarbetning. Därefter vidarebefordras materialet direkt till de myndigheter, näringssammanslutningar eller enskilda, vilka äro bäst skickade att sörja för dess nyttiggörande.

En betydande del av informationsmaterialet är ägnat för offentliggörande. Sådana rapporter, som böra inflyta i »Kommersiella Meddelanden», tillställas kommerskollegium, och de rapporter, som antagas äga intresse för fackpressen, överlämnas merendels till vederbörande näringssammanslutningar för att intagas i deras resp. organ.

Det kommersiella informationsmaterial, som äger allmänt nyhetsvärde, lämnas av handelsavdelningen till utrikesdepartementets pressbyrå, som ställer detsamma till dagspressens förfogande. I händelse ett inkommet meddelande kräver förtydligande eller komplettering för att ställas in i sitt sammanhang, tillhandagår handelsavdelningen med erforderliga uppgifter. Längre rapporter av aktuellt intresse, vilka icke kunna in extenso återgivas av de dagliga tidningarna, underkastas å handelsavdelningen en överarbetning i syfte att åstadkomma för publicering lämpade översikter. Avdelningen har på detta sätt under det senaste året i stor utsträckning utarbetat pressreferat av inkomna rapporter.

C. Kommerskollegii upplysningssektion.

Det ligger i sakens natur, att kommerskollegium bör erhålla del av allt sådant kommersiellt informationsmaterial, som kan vara av intresse för dess ämbetsverksamhet. Principiellt sett intager kollegium härvidlag samma ställning som andra fackmyndigheter. I praktiken kommer kollegium såsom centralt ämbetsverk för näringsfrågornas handläggning att jämte handelsdepartementet få emottaga huvudparten av de rapporter i kommersiella ämnen, som äro av intresse för statsmyndigheterna.

Här skall emellertid särskilt behandlas en viss grupp av informationsmaterial, nämligen grupp A), *information rörande statliga åtgärder i utlandet på det kommersiella området*. Någon meningsskiljaktighet råder knappast om att det bör ankomma å en statsmyndighet att ordna och bearbeta inkommande material av denna art samt att hålla detsamma tillgängligt för intresserade, såväl för andra statsmyndigheter som för näringskorporationer och enskilda. Frågan gäller endast, vilken statsmyndighet bör betros med detta uppdrag.

Tvivelsutan tala åtskilliga skäl för att den myndighet, som har att utöva ledningen av utlandsorganens informationstjänst, också bör hava hand om den vidare behandlingen av det ifrågavarande materialet. Uppgiften skulle ansluta sig såsom ett naturligt komplement till sagda verksamhet. Omgång och tidsutdräkt skulle därigenom undvikas, och åtgärder till materialets fullständiggande och komplettering skulle underlättas. Något principiellt hinder för en dylik anordning, enligt vilken materialet skulle omhänderhavas av utrikesdepartementet, torde icke heller förefinnas.

Emellertid föreligger just på förevarande område ett liknande informationsproblem med avseende å de statliga åtgärder av kommersiellt intresse, som

vidtagas i vårt eget land, såsom i fråga om tullagstiftning, export- och importförbud etc. För den händelse ett särskilt upplysningsorgan anses behöfligt för skötande av sistnämnda informationsverksamhet, förefaller det naturligt, att samma organ får taga hand jämväl om motsvarande information i vad utländska förhållanden angår. Att en upplysningsmyndighet med dessa kombinerade uppgifter ej gärna kan förläggas till utrikesdepartementet synes uppenbart. Kommerskollegii upplysningssektion torde här erbjuda sig såsom lämpligt forum.

Det torde icke möta avgörande olägenheter att utsända ifrågavarande grupp av informationsärenden, som utgöra en särskild kategori för sig, från utrikesdepartementet och förlägga dem till kommerskollegii upplysningssektion. Härvid förutsättes, att materialets införskaffande alltjämt, i överensstämmelse med vad redan sker, försiggår genom utrikesdepartementet, som har att iakttaga, att materialet allteftersom det inkommer omgående och utan tyngande former överlämnas till upplysningssektionen.

Kommerskollegii upplysningssektion skulle alltså bliva en upplysningscentral för frågor angående statliga åtgärder på det kommersiella området såväl i Sverige som i utlandet, och dess uppgift skulle vara att samla ett så vitt möjligt uttömmande och komplett informationsmaterial rörande nämnda frågor, att bearbeta och systematisera materialet på ett sätt, som möjliggör klar översikt över detsamma, samt att hålla materialet lätt tillgängligt för personliga besökande och besvara inkommande förfrågningar.

På detta sätt vinnes en klar avgränsning mellan utrikesdepartementets speciella handelsavdelning och kommerskollegii upplysningssektion.

D. De olika näringssammanslutningarna.

I den mån den statliga kommersiella informationsverksamheten avser att verka i näringslivets tjänst, måste såsom ovan i olika sammanhang påpekats samarbete komma till stånd med näringslivets representanter och i främsta rummet med de organisationer, som representera detsamma. Självfallet är, att vad angår det ifrågavarande informationsmaterialet — alltså närmast material tillhörande grupp C), speciell handelsinformation — ingen statsmyndighet kan förväntas i tillfyllestgörande grad äga de sakliga förutsättningar för materialets tillgodogörande, som de enskilda näringsorganisationerna, envar på sitt område, få antagas besitta, varjämte just beträffande sådant material måste uppmärksammas, att ett statsorgan på grund av sin officiella ställning ofta icke har den nödiga rörelsefriheten gentemot olika, sinsemellan konkurrerande intressen. För övrigt kan det i ett land med Sveriges begränsade tillgångar för uppgifter av ifrågavarande slag icke biva tal om att utbygga ett statsorgan med den vidlyftiga utrustning i fråga om personal och andra resurser, som en central realbehandling av det samade materialet skulle påkalla.

Det kan under sådana omständigheter vara av intresse att lämna en översikt av de näringssammanslutningar, vilka i sådant sammanhang komma i betraktande, och att i korthet rekapitulera utvecklingen på detta område under de senaste decennierna.

Vid början av nittonhundratalet funnos endast en för olika näringsgrenar gemensam sammanslutning, den år 1887 grundade Sveriges Allmänna Exportförening, samt ett fåtal branschsammanslutningar av större betydelse exempelvis inom järnbranschen Järnkontoret, som sträcker sina anor upp till år 1748, och — sedan år 1889 — Järnverksföreningen, samt inom pappers-

masse- och pappersindustrierna Svenska Trämasseföreningen (1889), Svenska Cellulosaföreningen (1890) och Svenska Pappersbruksföreningen (1898). Under perioden 1902—1908 bildades flertalet av de nuvarande handelskamrarna. År 1907 tillkommo ett antal branschsammanlutningar av betydelse, exempelvis Svenska Trävaruexportföreningen, Svenska Yllefabrikantföreningen, Svenska Vattenkraftföreningen och Sveriges Redareförening. År 1910 trädde Sveriges Industriförbund i funktion, och under tiden därefter fram till år 1918 hava ett stort antal viktigare branschsammanlutningar tillskapats, däribland Sveriges Maskinindustriförening, Sveriges Elektroindustriförening, Sveriges Kemiska Industrikontor och Sveriges Metallmanufakturiförening. Under år 1922 har slutligen en ny organisation på importhandelns område, Sveriges Grossistförbund, sett dagen.

Av den gjorda uppräknningen framgår, att det är ett betydande antal näringsammanslutningar, som här äro att taga med i räkningen, dels sådana, som hava en mer allomfattande karaktär, och vilkas verksamhet sålunda icke är begränsad till viss eller vissa näringsbranscher, nämligen Sveriges Allmänna Exportförening, Sveriges Industriförbund, handelskamrarna och Sveriges Grossistförbund, dels ock sådana sammanslutningar, branschföreningar, vilka i första hand arbeta i särskilda näringsgrenars intresse.

På senare tid har vid olika tillfällen den tanken framkommit, att näringslivet — och då närmast dess sammanslutningar — borde anordna en gemensam informationscentral, till vilken samtliga hithörande frågor kunde koncentreras. Här skall icke diskuteras, huruvida tillskapandet av en sådan centralanstalt för näringslivet kan vara möjligt och lämpligt. Frågan härom tillkommer det i första hand näringslivets egna män att bedöma och avgöra. Det kan dock framhållas att, så mångskiftande och olikartat som informationsmaterialet är, svårigheter sannolikt skulle möta, att inom ramen av en enda organisation åstadkomma en tillräckligt sakkunnig behandling. Följden skulle lätt bliva att centralen allenast bleve en extra etapp på vägen, innan materialet når fram till dem, som i de särskilda fallen äro bäst skickade att omhändertaga och nyttiggöra detsamma.

I varje fall är dock frågan om en dylik enskild central för ögonblicket icke aktuell. För närvarande har man alltså att utgå från de skilda näringsammanslutningar, som finnas, och att på grundvalen därav söka åstadkomma bästa möjliga praktiska resultat av verksamheten.

Samarbete bör härvid äga rum såväl när det gäller att uppdraga de allmänna riktlinjerna för informationsverksamheten i näringslivets intresse och att planlägga de särskilda informationsorganens arbete i dess stora drag, som under den löpande informationsverksamheten. I sistnämnda avseende må påpekas, att handelsavdelningen redan står i konstant förbindelse med ett flertal näringsammanslutningar. Önskvärt är, att förbindelsen ytterligare utvecklas och fastare anknytes. Vad beträffar den allmänna planläggningen och inriktningen av arbetet må hänvisas till vad ovan anförts angående en rådgivande nämnd, som kan möjliggöra en organiserad och kontinuerlig samverkan mellan avdelningen och näringsorganisationerna.

Vid distributionen av det ifrågavarande informationsmaterialet följer handelsavdelningen sedan ungefär ett år tillbaka den huvudprincipen att materialet direkt från avdelningen tillställas de sammanslutningar, inom vilkas respektive verksamhetsområde det närmast faller.

Till Sveriges Allmänna Exportförening överlämnas sålunda det material, som kan vara av intresse för föreningen såsom representerande svensk export i allmänhet. Detta gäller först och främst frågor rörande allmän exportteknik

såsom angående sättet och formerna för export på skilda länder. Till föreningen distribueras även material, som bör föras vidare till enskilda företag, såsom meddelanden angående entreprenader och infordrande av anbud. I de fall, då ett meddelande från början är avsett för viss firma, överlämnas det dock givetvis av avdelningen direkt till vederbörande adressat. Samtidigt med materialets överlämnande söker avdelningen vanligen genom Exportföreningen erhålla del av de synpunkter, vartill rapporternas innehåll kunna giva anledning. Med utgångspunkt från de uttalanden, som på detta sätt införskaffas, tillskriver avdelningen därefter vederbörande rapportör, varvid i lämpliga fall anvisningar lämnas för framtida rapportering av liknande slag. Förutom material av nu angiven art bruka i stor utsträckning rapporter, som äro av intresse för särskilda näringsbranscher, delgivas Exportföreningen för kännedom.

Med avseende å importen intaga handelskamrarna och Sverigess Grossistförbund i stort sett den plats, som på exportens område fylles av Exportföreningen. För distributionen i dessa fall gäller sålunda mutandis detsamma som nyss sagts om distributionen till Exportföreningen. Påpekas må de olägenheter ur distributionssynpunkt, som äro förenade med att handelskamrarna icke äga någon gemensam centralorganisation.

Till Sveriges Industriförbund överlämnas rapporter, som avse industriell teknik och organisation eller eljest behandla problem, vilka äga samband med industriens allmänna produktionsförhållanden i utlandet. Dessutom erhåller förbundet del av det informationsmaterial rörande frågor av ekonomisk allmänbetydelse, som för förbundets verksamhet kan erbjuda intresse.

Vad slutligen angår de olika branschföreningarna, erhålla dessa del av allt informationsmaterial, som ur teknisk eller kommersiell synpunkt är av intresse för de näringsgrenar respektive föreningar representera. Särskilt står handelsavdelningen i fortlöpande förbindelse med Trävaruexportföreningen, Trämasse- och Cellulosaföreningarna, Pappersbruksföreningen, Järnkontoret och Järnverksföreningen, Maskinindustriföreningen, Elektroindustriföreningen och Kemiska Industrikontoret samt Svenska Bankföreningen och Sveriges Redareförening. Även i dessa fall är det för den fortsatta rapportverksamheten av vikt att genom samarbete under olika former uttalanden införskaffas angående de synpunkter, vartill rapporternas innehåll kunna giva anledning, deras praktiska värde och de åtgärder, som från föreningarnas sida vidtagits för rapporternas utnyttjande.

Stockholm den 25 juli 1923.

Kurt Bergendal.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

1900

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

CHICAGO, ILLINOIS

Statens offentliga utredningar 1924

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Politi.

Socialpolitik.

Hälsa- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig
odling i övrigt.

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Angående ordnandet av statens kommersiella informa-
tionsverksamhet. [1]